

СТАНОВИЩЕ

ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН

"ДОКТОР"

НА ДОНИКА НИКОЛАЕВА ЦАНОВСКА-ШНЕЕВАЙС,

НА ТЕМА: „РОЛЯ И ДЕЙНОСТ НА ДРАГОМАНИТЕ. АВСТРИЙСКИЯТ КЛОН НА ФАМИЛИЯТА

ТЕСТА ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА XVIII В. – ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА XIX В.“,

С НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ ДОЦ. Д-Р МАРИЯ БАРЪМОВА, ПРЕДСТАВЕНА ЗА ЗАЩИТА В
ИСТОРИЧЕСКИЯ ФАКУЛТЕТ НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ПРЕЗ 2024 Г.

Избраната тема на дисертацията Доника Цановска-Шнеевайс е исторически анализ на дейностите и ролята на представителите на австрийския клон на фамилията Теста, която традиционно има важни позиции в драгоманската сфера, през втората половина на XVIII в. – първата половина на XIX в., времето когато този клон играе особено важна роля в дипломатическите отношения между Хабсбургската и Османската империя.

Доника Цановска-Шнеевайс е подготвена и квалифицирана изследователка, с магистърска степен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (програма „Дипломация и разузнаване на Балканите“), с успешно реализирана докторантура в Историческия факултет под ръководството на доц. Мария Баръмова, която е признат авторитет в областта на дипломатическите отношения между европейските държави и Османската империя, с владеене на няколко чужди езика (немски, английски, турски, руски, румънски), което е особено важно предвид периметъра на дейностите на представителите на фамилията Теста.

Дисертацията е разработена на основата на използването на широк кръг документи от различните отдели на хабсбургската централна администрация отложени в Австрийските държавни архиви. Доника Цановска-Шнеевайс добре познава и

критично използва изследванията на австрийски, холандски, италиански, английски, турски и други историци.

Първата глава на дисертацията е посветена на обстоен анализ на мястото и ролята на драгоманството – институция която възниква по необходимост поради голямата разлика между административната и законодателната система Османската империя и европейските страни, езиковата бариера, спецификата на дипломатическия протокол. Ролята на драгоманите е изключително важна в директната комуникация и в превода на дипломатическите документи.

Заедно с това, като посредническо и свързващо звено, драгоманите оказват значимо влияние върху дипломатическите отношения между европейските държави и Османската империя, върху развитието на международните отношения, а също така и върху преноса на информация и култура между Изтока и Запада.

При това, обаче, с течение на времето някои драгомани започват да използват своя достъп до важна информация и своето влияние за лични цели, като нерядко предават доверието на своите работодатели. Създаденото негативно мнение води до дискредитиране на институцията и отпадането ѝ към средата на XIX в.

Във втората глава се разглежда началния период на дейността австрийския клон на фамилията Теста. От 1740 г. династията Теста се обвързва с Хабсбургската монархия в лицето на Бартоломеус I Теста, който през дългата си кариера проявява блестящи способности и умения, и бива удостоен с висок административен чин, благородническо звание и семеен герб. Така той проправя пътя на следващите поколения на фамилията, които се посвещават на същата кариера, като утвърждават своето положение и засилват своето влияние.

Третата глава е посветена на следващите две поколения на австрийския клон на фамилията Теста, които също се отличават в драгоманската и дипломатическата сфера. Тяхната професионална дейност е в услуга на хабсбургската дипломация в центъра на Османската империя, но също и в австрийски дипломатически представителства в редица европейски държави и градове (Атина, Хамбург, Касел, ХанOVER, Флоренция). Квалификацията и лоялността следващите поколения на австрийския клон на фамилията Теста получава съответно признание – те биват награждавани с ордени от хабсбургски

владетели, от папството, а един от тях достига най-висок държавен пост като е включен в Имперския съвет. Случаят с представителите на фамилията Теста е допълнителен щрих към методите за инкорпориране на квалифицирани кадри от различен етнически произход в административната машина на Хабсбургската монархия.

Според дисертантката представителите на австрийския клон на фамилията Теста имат голямо влияние върху дипломатическия живот и развитието на международните отношения, и допринасят в значителна степен за поддържане на стабилни дипломатически отношения между Хабсбургската и Османската империя през разглеждания период.

В четвъртата глава „Драгоманите и техните мрежи на влияние. Австрийският клон на фамилията Теста като пример“ се разглежда конкретния случай като исторически модел на статута и функционирането на драгоманската институция, която е много важен елемент в международните информационни канали. В стремежа за запазване на привилегировано положение и монопол в професията се формират широки мрежи между значимите и влиятелни фамилии, включително основани и на брачни връзки.

Доника Цановска-Шнеевайс успешно е осъществила основната задача на изследването – да разкрие важната роля на драгоманите от австрийския клон на фамилията Теста в мрежата на австро-османските дипломатически отношения и за поддържането на информационните канали. Така дисертантката допринася за по-пълно и адекватно разбиране за историята на функционирането на тази специфична институция изобщо, и на ролята ѝ в австро-османските взаимоотношения в частност.

Доника Цановска-Шнеевайс има три публикации, които имат връзка с темата на дисертационния труд (историографски преглед за ролята на драгоманите и тяхното влияние, за драгоманите от холандския клон на фамилията Теста и други), и няколко участия с доклади на студентски научни четения.

Дисертационният труд на Доника Цановска-Шнеевайс пролива нова светлина върху проблемите свързани с историята на драгоманската институция, специално на представителите на австрийския клон на фамилията Теста, въвежда в обръщение нови архивни източници и предлага оригинални интерпретации на въпросите за ролята и дейността на тези специфични дипломатически функционери.

Предвид значимостта на избрания научен проблем, неговото цялостно и компетентно изследване, внушителният обем на въведените в научно обръщение документи и критично използваната литература, обосноващите изводи и приносните моменти в дисертацията на Доника Николаева Цановска-Шнеевайс, като член на Научното жури, ще гласувам за положително да ѝ бъде присъдена на образователната и научна степен „Доктор” по История.

28.IV. 2024 г.

проф. д-р Румен Генов